

ville vesten

«Men noen menn får plass på herberget. Vinden blir holdt borte fra dem en hel natt.»

Bertolt Brecht

Det er ikke et herberge allmennlegen Anne Kathrine jobber ved, men av og til dukker Brecht-diktet opp i tankene hennes når hun er på jobb. Dels fordi det gir mening på en arbeidsplass hvor nøden av og til kan være på sitt synligste, kanskje også fordi hun er en sekstiåring og feminist som har lest seg gjennom mer enn et minimum av obligatorisk litteratur. Ved Oslo kommunale legevakt er det ingen som redder verden, men mange hvitkledde som redder dagen, og natten, for utallige mennesker døgnet rundt og året rundt.

Hun finner meg på venteværelset litt før avtalt tid og leder an opp snirklete og skjeve trapper til det hun selv sier er Legevaktenes minste kontor. Det å ha blitt seksjonsoverlege for observasjonsposten etter å ha vært avdelingsoverlege i mange år kaller hun et seniortiltak.

Historien begynner imidlertid lenge før det. I annenklassen kom hun i krangelen med læreren om hvordan neseblod hos en klassekamerat skulle behandles. Venner husker henne som en uredd jente med stor rettferdighetssans. Oppveksten var vanlig og uvanlig på samme tid. De fem første årene av sitt liv tilbrakte hun på Kanariøyene.

Kanarifugl

– Oppveksten har nok preget meg mye. Kanariøyene var veldig langt fra Norge tidlig i 1950-årene. Vi gikk rundt i lette klær hele året. Det fantes ikke turister der da. Jeg var et fremmed lite barn og var uvanlig i de omgivelsene. Det gjør noe med en som liten å oppleve det. Det var et bekvemt liv, men plutselig bar det tilbake til beksomstovler og vanlig norsk barneliv i 1954.

– Du kommer fra et privilegert hjem?

– Jo, jeg gjør jo det. Det gjør også noe med en. Det gir frihet og trygghet.

– Hvordan preget det familien å ha bodd ute?

– Spansk ble et tema i familien. Vi ble tospråklige. Jeg har giftet meg med en mann som lever av språk og er mye bedre

enn meg i spansk. Datteren min holder på å avslutte en doktorgrad i spansk språkvitenskap.

Mannen Kjartan Fløgstad og sonnen Aslak Nore er forfattere. Språk er en fellesnevner for tre av fire medlemmer i kjernefamilien. Selv omtaler Anne Kathrine Nore seg som en helt vanlig leser.

– Hvordan er det for en lege å leve med en forfatter?

– Det har jeg jo gjort lenge, vi møtte hverandre over spanskbøkene på Blindern.

Hun tenker seg om helt kort. – Det har vært en enorm berikelse, av til en stor utfordring. Som lege kommer du i situasjon

«For meg er det å være lege å bruke hver trevl av meg selv»

sjoner knyttet til selve yrkesutøvelsen som er fryktelig vanskelige. Det å bære det alene kan være tungt. I hovedsak vil jeg allikevel si at det har vært et privilegium.

Hun imponerer med sin evne til å huske detaljer og datoer. – Jeg traff ham i november 1970. Vi ble samboere i 1971. Hvis det å leve med en forfatter har påvirket mitt arbeid, vil jeg nok si at det ikke ble fristende å sitte med de minste utfordringene i medisinen etter hvert som hans karriere utviklet seg. Man må matche den man lever sammen med. Det å være distriktslege i Nord-Norge kler et slikt selvbilde, og det å være østkantlege, slik jeg var på Torshov helseenter, passer også godt.

Ikke maraton. Sprint

– De fleste begynner karrieren på legevakten. Du gikk motsatt vei. Hvorfor det?

– Ingen skjønte noe da jeg i stedet for å satse på fastlegeordningen begynte som

skiftarbeider på Oslo legevakt 47 år gammel. Det vil si, de som kjenner meg skjønte hva jeg mente med at jeg synes det er meningsfylt. Jeg følte meg veldig fri da jeg startet på gulvet her. Jeg begynte med vanlig turnusarbeid og et forskningsprosjekt om rus.

– Det sies at du tiltrekkes av vanskelige pasienter og situasjoner?

– Jeg liker å drive med ugreie ting.

– Hvorfor det?

– Nei, det må du heller spørre en psykolog om, ler hun. – For meg er det å være lege å bruke hver trevl av meg selv. Jeg benytter nesten alt jeg har lært, erfart og tenkt i livet på en eller annen måte. Det tiltrekker meg å ikke ha et svar. Jeg liker å finne løsninger på uløselige ting, og da er legevakten et glimrende sted å være. Ikke at jeg alltid finner svarene, men jeg blir stimulert av å jobbe med det. Jeg har hele tiden hatt en fot i klinikken for å minne meg om hva vi er her for, også som avdelingsoverlege. Da det bød seg en anledning til å være seksjonsoverlege på observasjonsposten i stedet, spurte jeg pent om jeg kunne starte der. Nå sitter jeg med fagansvar, ikke alt det andre. Det velter ikke et eneste budsjett at jeg bruker en time ekstra på å løse en vanskelig utfordring. Ett sted må folk lande, ett sted kommer folk når ting ikke er greit.

– Du trives med at ingen dag er lik den andre?

– Det er et hemningsløst privilegium å være doktor. Man må kanskje være skrudd sammen på en spesiell måte for å trives så godt med vaktarbeid. Jeg vet ikke om det har med min spanske oppvekst å gjøre, men jeg er et temperamentsfullt menneske som liker å ordne opp fort. Det er nokså ukorrekt i allmennmedisinske miljøer, hvor man jobber langsomt med et perspektiv på fem generasjoner – for å sette det litt på spissen. Lars Saabye Christensen har sagt at diktet er litteraturens sprint, novellen er mellomdistanse og romanen er maraton. Legevakten er sprint. Vanlig allmennpraksis er et maraton-

Foto: Cornelius Poppe/NTB scanpix

Anne Kathrin Nore

Født 22.10. 1949

- Cand.med. Universitetet i Oslo 1979
- Spesialist i allmennmedisin 1988
- Allmennlege i Sør-Varanger 1982–85
- Bydelslege 1986–1997
- Master i helseadministrasjon 1992–93
- Avdelingsoverlege og seksjonsoverlege ved Oslo kommunale legevakt fra 1997

løp. Dette arbeidet matcher mitt temperament. Jeg får mer igjen enn jeg tappes av det.

Faktisk var kaoset noe av det som tiltrakk henne ved legevaktarbeidet. – Mange av pasientene er helt ordnet, men en del av dem er uryddige og må matches av et godt system. Opplæring og ivaretakelse av alle ansatte er viktig. Arne Pran, brigadesjef i Nord-Norge under Vassdals-ulykken, sa en gang at det ikke er noen motsetning mellom det å vise omsorg og det å stille store krav til folk. Det synes jeg stemmer godt. Jeg har nok vært både streng og snill som sjef. Det lar seg forene.

Den misfornøyde pasienten

– Du har jobbet mye med klagesaker. Hvordan ivaretar man både klageren og kollegene?

– Vi stiller store krav til faglighet og ordentlighet, men da jeg var sjef pleide jeg å si at hvis man har gjort sitt beste og allikevel har vurdert noe feil, er man i godt selskap. Det har skjedd alle. Da vil jeg også

forsvare legen det har skjedd med. Det å ivareta pasienten krever formuleringsevne. Hvis pasienten tror du kopierer et brev du skrev i går, har du ikke bidratt til løsning. Du må gå inn i saken, også språklig. Du må undersøke med legen, få en erklæring, rette opp brevet sammen med legen og vedlegg svaret til pasienten der det er mulig. Noen pasienter blir ikke fornøyd allikevel, og noen ganger er saken en manifest tragedie. Alle legene har opplevd mer eller mindre dramatiske enkelthendelser. Ikke fordi det er noen unnsluntrere, men fordi dette arbeidet er ekstremt vanskelig.

– Det lever vel alle leger med, men her er det et enormt pasientvolum. Dere opplever kanskje oftere konsekvenser hvis legene gjør feil?

– Enhver lege tar feil ekstremt tungt. Jeg pleier å si til dem som blir påklaget for mer banale ting, at de skal være glade for at det skjer her. Vi er vant til det. Vi får ikke høy puls av en misfornøyd pasient som det har gått bra med. Det er noe annet hvis vi har

feilvurdert en hodepine som viser seg å være en subarknoidalblødning. Vi kan ha oversett sepsis i veldig tidlig fase. Vi har opplevd at barn dør av en tilstand vi ikke har forstått. Det er fryktelig tungt å leve med det, men slik er også livet som lege. Som ung lege på sykebesøk undersøkte jeg en ung pasient som døde to timer etterpå. Det er en erfaring du alltid har med deg, selv om jeg ikke ble bebreidet i ettermiddag og hadde gjort en grundig vurdering.

Kirkenes og kvinnekamp

– Hvorfor dro dere til Nord-Norge etter studiet?

– Det var først fremst eventyrlyst. Jeg hadde en flyttbar mann og hadde hatt min aller første legejobb på Kirkenes sykehus med foreløpig lisens. Jeg fikk turnusplass i Narvik og distriktsplass like ved Kirkenes. Vi ville benytte denne sjansen til å oppleve livet i nord.

– Din gamle sjef mente at det nordnorske lynnet passet deg?

– Pasientene nordpå er litt sydlandske, og det trives jeg med. Jeg fikk dessuten en varm mottakelse som kvinnelig lege, de hadde ikke hatt det så ofte. Det var et spennende og godt faglig miljø. Vi forsokte, vi startet et prevensjonskontor. Det var lett å få midler til slike tiltak og det var lett å vise effekt. Du kan telle opp. Hun legger til: – Du kan dessuten gjøre det fort.

Kvinnesak er en rød tråd i Nores historie.

– Varg er en kvinnegruppe fra gymnas-

tiden?

– Jeg er et produkt av 1970-årene. Jeg er en ren seksstårer. Kvinnesak var viktig, selvbestemt abort var et stort tema. Jeg er datter av en kvinne som var husmor lengre, og det virket ikke særlig fristende. De gamle venninnene i Varg er betydningsfulle for meg. Da jeg startet på medisinstudiet, var vi bare 20 % jenter. Kvinnegruppen fra kullet har jeg fortsatt, et viktig fellesskap. Det å studere sammen i 1970-årene, en minoritetsgjeng med ganske selvbevisste damer, var morsomt.

– Det har ikke bare vært prat?

– Vi har bekledt mange posisjoner. Vi hadde den første kvinnelige presidenten i Legeforeningen, leder av Barnelegeforeningen, leder av Norsk kardiologisk selskap og leder av Private spesialisters landsforening. Det har vært en markant gjeng.

Hverdagsgleder

– Du er isbader?

– Nei, jeg er bader. For 20 år siden var det en pasient som fortalte at hun hadde begynt å ta kalde bad. Hun syntes det var fantastisk. Så var Kjartan ute og reiste, jeg var alene med ungene og bestemte meg for å prøve. Jeg tok meg et bad i 16 grader. Det

er vidunderlig. På vestlandshytta vår bader vi alltid, og selv om det er sommer, hender det at temperaturstatistikken begynner på 12 grader og ender på ni.

Hun er en glad mosjonist, selv om artrose begrenser henne litt.

– Da det ble vanskelig å gå, begynte du å sykle?

– Man må jo være adaptiv. Da gästavene kom, kastet jeg meg på bølgen, så klarte jeg å holde tempoet en stund til. Da det ble vanskelig å gå til jobb, ble jeg helårssyklist. Jeg liker å bygge mosjon inn i hverdagen. Det har med overskudd å gjøre.

– Er det noe annet som gir deg overskudd?

– Mitt privilegerte liv gir meg overskudd. Jeg får overskudd av å være sammen med

«Legevakten er sprint»

folk. Jeg leser mye når jeg har tid til det. Jeg liker å gå på kino. Jeg har to små barnebarn. Det å få lov til å se små mennesker på nært hold igjen er veldig hyggelig. Man ser sin ektefelle på nytt. Nå ser jeg hvor flink han er med unger. Jeg synes det er en stor opplevelse å få barnebarn med samme mann som jeg har barn med.

Omsorg og språk

– Du nevnte at språket er en viktig del av yrket vårt.

– Det er en fordel å kunne formulere seg på en ivaretakende måte.

– Er det en fordel å være gift med en forfatter?

– Man kan jo ikke leve sammen i så mange år uten å bli preget av det. Samtidig er det godt ikke å være en del av det litterære miljøet. Jeg er en vanlig leser når jeg leser hans manus.

– Hva kan dere dele av din jobb?

– Jeg kan dele det generelle. Dessuten opplever jeg at virkeligheten overgår diktningen. Klinisk arbeid gir meg det trøkket i hverdagen som jeg trenger for å matche en skrivende ektemann.

– Er det særlig viktig som kvinnesaks-kvinne fra 1970-årene?

– Jeg er ikke redd for å ta oppvasken hjemme, men jeg kan ikke se for meg en situasjon hvor det ikke er likeverd i det vi holder på med.

– Du har nylig erfart å være pasient og har skiftet ut både et kne og en hofte det siste året. Hvordan har det vært å være pasient?

– Det var en sann fornøyelse. Jeg skrev et takkebrev til direktøren ved Lovisenberg etter å ha fått satt inn hofteprotesen. For meg, som kommer fra «det ville vesten» i Storgata, fortonte innleggelse og opera-

sjon seg som et opphold i Kardemomme by. Alt gikk bra, timeavtaler ble satt opp og papirer kom i posten som avtalt. Det er detaljer, men det inngir tillit. Det hadde jeg lyst til å gi en tilbakemelding om.

Det uløselige

– Hva er det verste ved å jobbe på Legevakten?

– Jeg kan jo si at jeg liker uløselige situasjoner, men jeg gjør jo ikke alltid det. Vi har byen full av såkalt rettighetsløse pasienter. De har rett til øyeblikkelig hjelp, men kanskje ikke rett til den hjelpen de trenger videre. Vi kan ikke forandre det at fattigfolk prøver å overleve. Man kan ikke klandre folk som kommer til et Norge som flyter av melk og honning. Noen ganger treffer man pasienter som lever under kår som kan virke uforståelige. Selv i dette gjennomregulerete samfunnet faller folk igjennom. De siste årene har det kommet folk fra Sør-Europa med barn uten noe sted å bo. Hvor skal du sende bekymringsmelding? Det er nesten ikke til å holde ut, og det er ikke noe vi blir vant til. Vi bistår så langt det går.

Barnevernssaker handler ofte om rus, psykiatri, vold og overgrep. Nore har vært med på å melde disse sakene gjennom mange år.

– Jeg har en venninne som er psykolog. Hun sier at man skal være litt på god fot med ondskapen. Du må vite at den finnes, men du kan ikke bli rystet hver dag over at den er der. Kanskje det verste med Legevakten er at man stadig blir minnet på det. Jeg tror at man må ha en liten detektiv i magen for å være doktor på denne måten. Jeg liker sammenhenger bedre enn lange linjer. Vi må legge en plan. Vi får det til. På sykehusene nyter vi stor respekt. Det er bare unntakvis at våre leger får en dårlig mottakelse i den andre enden av telefonen. Jeg synes ikke noe om at våre leger blir overhøvet. Selv i romjulen kunne jeg løfte av røret og ringe rett til sjefen hvis noen hadde oppført seg ufint ved konferering. Jeg har forsvarst legene her som en løvinne. De som tenker på å skjelle ut noen, kan komme ned og selv se hvordan det er her. Det kan komme 27 ambulanser natt til lørdag. På sykehusene får de sorterte og vurderte pasienter.

Dannelses og skikkelighet er viktig for Nore. – Alle kan ha en dårlig dag, men vi må faktisk snakke anständig sammen.

Marit Tveito

marit.tveito@me.com
Diakonhjemmet Sykehus